

אפריל 2020

דו"ח דופק שוק העבודה

דופק שוק העבודה

פרסום חודשי

אפריל 2020

תקציר

- על פי נתוני שירות המעסיקה, **בחודש אפריל 2020 המשיך לגדול שיעור דורשי העבודה מכח העבודה** כתוצאה ממשבר הקורונה וההחלטה לאפשר למעסיקים להוציא את עובדיהם לחל"ת, ללא צורך בניצול מלוא ימי חופשה שצברו. קצב הגידול היומי התמתן במהלך חודש אפריל, ביחס לחודש מרץ, אך בממוצע בכל יום נרשמו כמעט 6,000 דורשי עבודה חדשים.
- בחודש אפריל 2020 עמד מספר דורשי העבודה המקורי **על 1.151 מיליון איש ואישה**, המהווים 27.8% מכח העבודה בישראל בחודש אפריל 2020. לשם השוואה בחודש פברואר עמד שיעור דורשי העבודה על 3.9%, שהם 162.5 אלף איש ואישה.
- על אף המשבר העמוק בשוק העבודה, בחודש אפריל 2020 דיווחו לשירות המעסיקה 17,986 דורשי עבודה כי הם חזרו לעבודתם. הערכת השירות היא כי מספר האנשים שחזרו לעבודה בפועל גבוה יותר.
- **בחודש אפריל שיעור המפוטרים כמעט הכפיל את עצמו ביחס לחודש מרץ**, ככל הנראה כתוצאה מהצמצום החד בפעילות הכלכלית והקשיים של בעלי עסקים. במטרה למזער עד כמה שניתן את הפגיעה בשוק העבודה הישראלי, שירות המעסיקה ממליץ להמשיך לקדם את החזרה לשגרה בהקדם האפשרי ולסייע למעסיקים לקלוט מחדש את עובדיהם שהוצאו לחל"ת.
- לא כל הענפים חווים את המשבר באותה העוצמה. המשבר עלול להשפיע גם בשלבים מאוחרים יותר: במהלך אפריל חלה עלייה קלה בשיעור דורשי העבודה ממקצועות התעשייה, האחזקה והאדמיניסטרציה. מצב זה מראה כי המשבר משפיע באופן שונה על ענפים שונים. סביר להניח כי ענפים נוספים יחוו פגיעות נוספות במהלך החודשים הבאים.
- **הצעירים ממשיכים להיות הקבוצה הנפגעת הגדולה ביותר:** שיעור הצעירים שנפגעו מהמשבר ממשיך להיות גבוה משיעור דורשי העבודה בשגרה. היעדר מענה מתאים והולם לצעירים (בעיקר ניתוק הזיקה לשוק העבודה והיעדר כישורים הולמים), עלול לפגוע בשוק העבודה הישראלי בשנים הבאות.
- **שינוי מגמה בהתייצבות לפי מגדר:** בחודש אפריל נרשמו גברים רבים יותר כדורשי עבודה, לעומת חודש מרץ בו שיעור הנשים הנרשמות היו 56.9%. הירידה בשיעור המתייצבים נעוצה בכך שמרבית הנרשמות במרץ השתייכו לעובדי הוראה, חינוך והדרכה, ואילו בחודש אפריל דורשי העבודה החדשים משתייכים לענפי כלכלה אחרים. עידוד חלקי בלבד להחזרת נשים, עלול להקשות אחר שילובן מחדש בשוק העבודה.
- **מספר גבוה של תובעי הבטחת הכנסה ממשיכים להתייצב בשירות המעסיקה:** תובעי הבטחת הכנסה החדשים היוו במהלך אפריל כ-4.3% מכלל המתייצבים. זו עליה לעומת 2.3% בלבד במהלך החודש הקודם. ככל שהמשבר יעמיק, שיעור דורשי הבטחת הכנסה צפוי להמשיך לעלות. על כן, יש לשים תשומת לב מיוחדת לקבוצה זו במסגרת הסיוע הכולל להשבת דורשי העבודה למעגל העבודה.
- **הפגיעה במשק הישראלי אינה פרוסה באופן גיאוגרפי וכלכלי-חברתי שווה:** אזורים שונים חווים השפעה שונה. בתחילת המשבר שיעור גבוה יחסית של עובדים הגיע מהמרכז, כעת ניתן לראות השפעות על אזורים גיאוגרפים נוספים.
- **פגיעה בישובים חרדיים וערביים עלולה לפגוע בהישגים הגדולים עבור קבוצות אלו בשנים האחרונות:** לצד אילת, הישובים החרדיים (בית"ר, מודיעין עילית, בני ברק ובית שמש) והערים הערביות (נצרת ואום-אל-פאחם) ממשיכים להיות הישובים עם שיעור דורשי העבודה הגבוה ביותר. מצב זה מעיד על הפגיעה

בקבוצות אוכלוסייה בהן הושקעו מרבית הכספים בשנים האחרונות, האוכלוסייה הערבית והחרדית. ללא מענה מתאים לקבוצות אלו, המצב הנוכחי עלול לשחוק את מרבית ההישגים שהושגו בשנים האחרונות.

סוגיות מדיניות מרכזיות בשוק העבודה

דופק שוק העבודה מעיד על מספר סוגיות מדיניות מרכזיות, אשר צריכות לקבל מענה הולם:

- **חופש ללא תשלום (חל"ת) ממשיכה להיות הסיבה העיקרית להתייצבות:** הגידול בשיעור דורשי העבודה בישראל הוא הגבוה ביותר שנמדד בישראל. הציפייה היא שככל שהמשק ייפתח וענפים רבים יחזרו לתפקוד, דורשי עבודה שהוצאו לחל"ת יחזרו לעבודה ושיעור דורשי העבודה יפחת. עדיין, שירות התעסוקה מעריך כי שיעור דורשי העבודה הגבוה עתיד להישאר ברמה של שתי ספרות בחודשים הבאים, ורבים מדורשי העבודה בחל"ת יהפכו למפוטרים בהמשך.
- **מאבק גדול יותר על כל משרה פנויה והגדלת מספר העובדים הנמצאים בתת-תעסוקה:** העלייה בשיעור דורשי העבודה מובילה כבר כעת למצב בו על כל משרה פנויה במשק מתמודדים דורשי עבודה רבים יותר. מציאות זו עלולה להוביל לקושי רב יותר במציאת עבודה והתפשרות של עובדים רבים על תנאי העבודה ועלייה בשיעור העובדים הנמצאים בתת-תעסוקה.¹
- **השינוי הקיצוני בנתוני התעסוקה מחייב התאמת כלים:** השינוי הקיצוני בין שיעור דורשי העבודה בחודש פברואר לשיעור דורשי העבודה בחודשים מרץ-אפריל מעיד על עוצמת הפגיעה של משבר הקורונה על שוק העבודה. מצב זה מחייב התאמה משמעותית של הכלים לשילוב עובדים מחדש במקומות העבודה. שירות התעסוקה גיבש תכנית מקצועית לפני למעלה מחודש המתכללת את כלל הטיפול להחזרת המובטלים למעגל העבודה.
- **תרחישים אפשריים בהתאוששות שוק העבודה הישראלי, אשר צפוי כי יתרחשו במקביל:**²
 - **שיקום מיידי (V):** בשלב הראשון תהיה חזרה של אלפי אנשים לשוק העבודה. מגמה זו תתעצם במהלך כל השבועות והחודשים הבאים.
 - **גלי שיקום ופגיעה (W):** השלב השני תיאופיין בתהליך שיקום אינו ליניארי, שילווה בגלים של הטבות והרעה בתנאי המשק, הן כתוצאה מהמצב בישראל והן כתוצאה מהמיתון הגלובלי.
 - **תהליך שיקום איטי (L):** לצד התחזיות על תחילת החזרה לשגרה הדרגתית, כבר כעת ברור כי חזרתם של עובדים רבים, במיוחד מקרב הקבוצות המוחלשות/חלשות תיארך זמן רב, לצד עובדים המגיעים מענפים בהם קשה לשמור על עקרון הריחוק החברתי (Social Distancing) ומענפים שנפגעו ממגפת הקורונה, כגון תחום התיירות.

הערות מתודולוגיות

משבר הקורונה, שהוביל לפגיעה חדה בפעילות הכלכלית וכתוצאה מכך לעלייה חדה במספר דורשי העבודה, מעלה מספר דילמות מתודולוגיות המנחות אותנו בפרסום זה. ראשית, דופק שוק העבודה לחודש אפריל כולל באופן חריג נתונים מקוריים ורק בהמשך יוצגו נתונים מנוחים עונתיים. הסיבה לכך נעוצה בעובדה כי המשבר הכלכלי הנוכחי אינו נובע מגורמים עונתיים שגרתיים כי אם מגורמים ייחודיים יוצאי דופן.

¹ תת תעסוקה (underemployment) הינו מצב בו אנשים נמצאים תחת סוגי עבודות ותנאי עבודה שאינם הולמים את כישוריהם, כגון שכר נמוך מכפי יכולתם.

² בקרב מומחי שוק העבודה יש דיון על האופן בו שוק העבודה יתאושש. שיקום מהיר בצורה של 'V', שיקום הדרגתי מושפע ממורדות ועליות (צורה של 'W') או שיקום איטי מאוד (קרוב יותר לצורה של האות 'L').

שנית, קיים פער יוצא דופן בין שיעור דורשי העבודה בו משתמש שירות התעסוקה, לבין נתוני הלמ"ס על האבטלה בעיקר עקב פער ההגדרות סביב העובדים הנמצאים בחל"ת. לפי שירות התעסוקה, עובדים הנמצאים בחל"ת הינם חלק ממערך האבטלה, לעומת ההגדרה של סקר כוח אדם בו אנשים הנמצאים בחל"ת מוגדרים כנעדרים זמנית משוק העבודה. פרק מתודולוגי ייחודי נרחב יוצג בסוף מסמך זה.

א. האוכלוסייה המתייצבת בשירות התעסוקה

שירות התעסוקה מספק שירות לכל קשת האוכלוסיות בישראל בנקודות משבר בחייהם, של הפסקת עבודה (תובעי קצבת אבטלה) או אבטלה ארוכת טווח (תובעי קצבת הבטחת הכנסה). להלן פירוט הנתונים לכל קשת האוכלוסיות:

(1) תובעי אבטלה

בחודש אפריל 2020 מספר תובעי עמד על 1.060.1 מיליון איש ואישה לא מנוכה עונתיות, עלייה של כ-16.0% לעומת חודש מרץ 2020 בו עמד מספרם על 913.9 אלף איש ואישה לא מנוכה עונתיות.

(2) תובעי הבטחת הכנסה

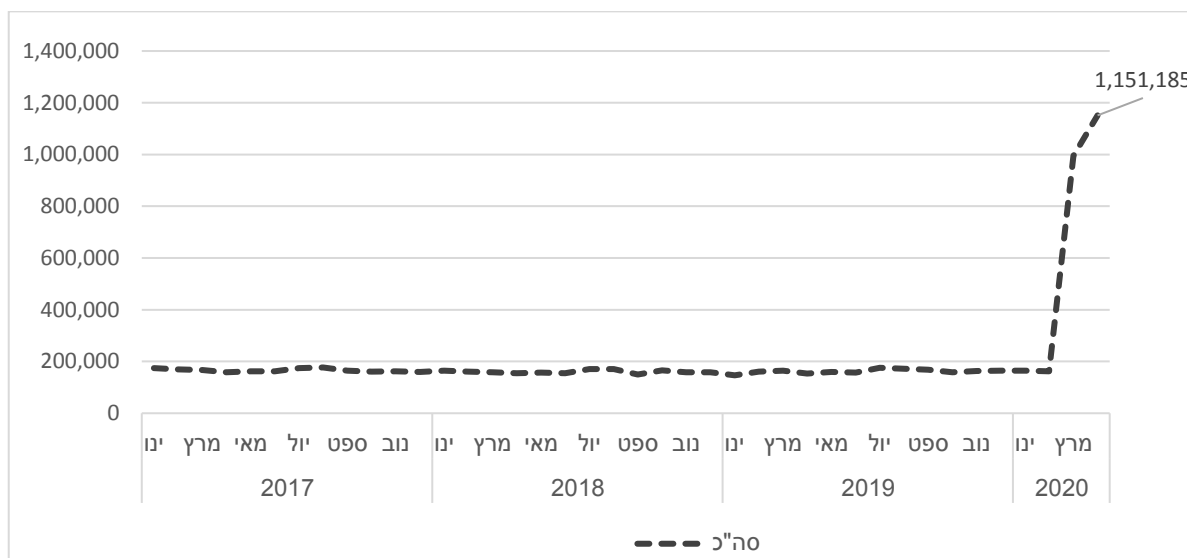
בחודש אפריל 2020 עמד מספר תובעי הבטחת הכנסה על 91.1 אלף איש ואישה לא מנוכה עונתיות. מספר זה מהווה עלייה של 13.2% ביחס למספר תובעי הבטחת הכנסה בחודש מרץ 2020. מספר תובעי הבטחת הכנסה בוותק של מעל 270 יום בשנה האחרונה עלה ב- 2.1%, מ-36.0 אלף איש ואישה במרץ 2020 לא מנוכה עונתיות, לכ-36.7 אלף איש ואישה בחודש אפריל 2020 לא מנוכה עונתיות.

(3) מצטרפים חדשים

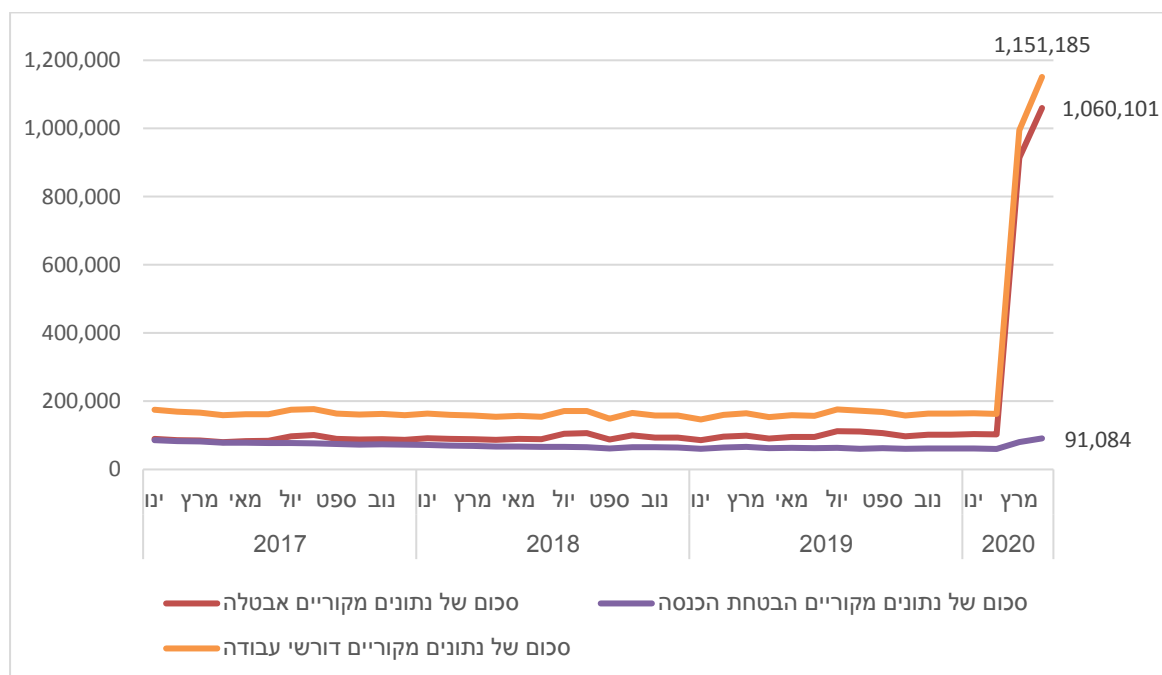
בחודש אפריל 2020 עמד מספר המצטרפים החדשים על 184.9 אלף איש ואישה לא מנוכה עונתיות. מספר המפוטרים בחודש אפריל מהווה ירידה של כ-75.6% ביחס לחודש מרץ 2020 בו עמד מספר המפוטרים והמתפטרים על כ-756.9 אלף איש ואישה לא מנוכה עונתיות. בהסתכלות על אוכלוסיית המפוטרים בלבד נראה שבחודש אפריל 2020 מספר המפוטרים עמד על 16.1 אלף איש ואישה לא מנוכה עונתיות. ירידה של 56.6% לעומת החודש הקודם, מרץ 2020, אז עמד מספרם על 33.1 אלף איש ואישה לא מנוכה עונתיות. **יחד עם זאת, בחודש אפריל שיעור המפוטרים עלה ב-75% באופן יחסי מול חודש מרץ.**

בתרשים 1 מוצגות המגמות המקוריות לא מנוכי העונתיות של דורשי הקצבאות לאור השנים. ניתן לראות שבעקבות משבר הקורונה, חלה קפיצה יוצאת דופן בהיסטוריה בנתונים דורשי העבודה בכל הקצבאות (תרשים 2).

תרשים 1: מגמת דורשי העבודה, נתונים מקוריים 2017-2020



תרשים 2: מגמות דורשי העבודה, אבטלה והבטחת הכנסה, נתונים מקוריים 2017-2020



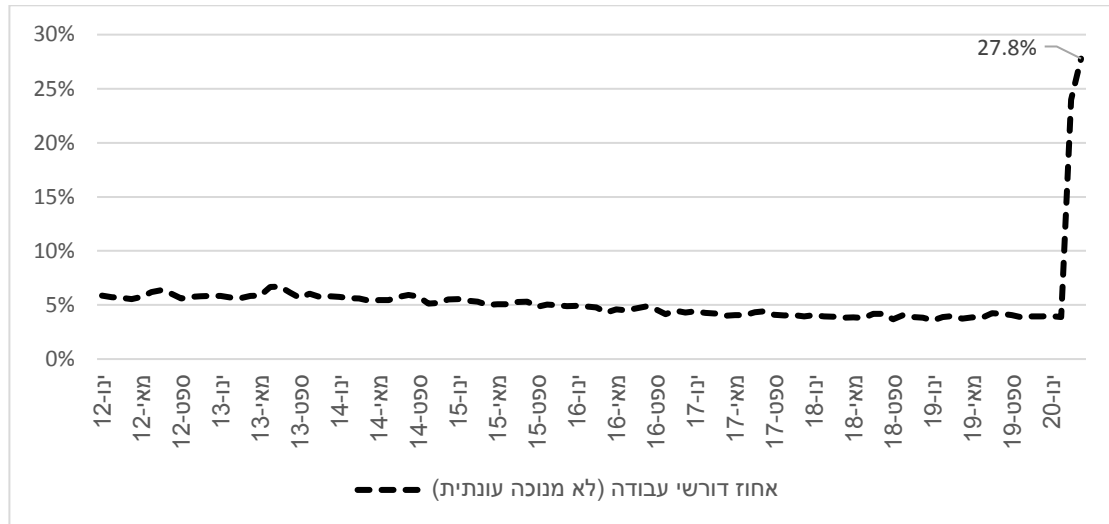
ב. שיעור דורשי העבודה

לפי נתוני הלמ"ס, בחודש מרץ 2020 עמד מספר המשתתפים בכוח העבודה על 4.14 מיליון נשים וגברים (לא מנוכה עונתיות). נתון זה משקף ירידה של 0.57% מחודש פברואר. לאור נתונים אלו ובעקבות משבר הקורונה, נאלצנו להשתמש בהנחה כי כוח העבודה בחודש ואפריל לא השתנה בהשוואה לחודש מרץ, והגידול במספר הבלתי מועסקים הוא על חשבון מספר המועסקים בחודש הקודם.

בחודש אפריל 2020 עמד מספר דורשי העבודה המקורי 1.151 מיליון איש ואישה. נתון זה מהווה 27.8% מכח העבודה בישראל בחודש אפריל 2020. לשם השוואה בחודש פברואר עמד שיעור דורשי העבודה על 3.9%, שהם 162.5 אלף איש ואישה. הגידול החד בשיעור דורשי העבודה מכח העבודה נגרם ע"י הוצאה

מאסיבית של עובדים לחופשה ללא תשלום ע"י מעסיקיהם, בעקבות צעדי החירום של ממשלת ישראל וצמצום דראסטי בפעילות הכלכלית בישראל. השינוי הקיצוני בין שיעור דורשי העבודה בחודש פברואר לשיעור דורשי העבודה בחודשים מרץ-אפריל הוא יכול להעיד על עוצמת הפגיעה של משבר הקורונה על שוק העבודה.

תרשים 3: שיעור דורשי העבודה בישראל, 2017-2020



מקור נתונים: שירות התעסוקה והלשכה המרכזית לסטטיסטיקה

בעקבות המשבר שנוצר בשוק העבודה קשה עדיין להעריך את כמות המשרות הפנויות במשק, ולפיכך קשה עדיין לאמוד את הסיכוי של דורשי העבודה למצוא עבודה (לא ברור עדיין כמה מהמשרות הפנויות שהיו בחודש פברואר 2020 עדיין רלוונטיות כיום). **עם זאת, כבר כעת ברור כי המאבק על כל משרה פנויה יתמודדו דורשי עבודה רבים יותר.** מעבר לקושי למצוא עבודה, המציאות החדשה תוביל לירידה בתנאי העבודה ובשכר עבור העובדים. אם עד לפני חודשיים, שוק העבודה היה למעשה במצב המתקרב לתעסוקה מלאה, משבר הקורונה שינה באופן קיצוני את תנאי השוק וכבר כעת נאלצים דורשי עבודה רבים להתפשר על תנאי שוק העבודה. במצב כזה, יש ציפייה כי העלייה בתת-התעסוקה של קבוצות רבות במשק הישראלי היא בלתי נמנעת.

אוכלוסייה	מתייצבים החודש	שינוי לעומת החודש הקודם	שינוי רבעון נוכחי ביחס לרבעון מקביל בשנה שעברה
מצטרפים חדשים	184,892	-75.6%	1515.5%
מצטרפים חדשים מפיטורין	16,122	-56.6%	71.6%
תובעי הבטחת הכנסה	91,084	13.2%	20.0%
תובעי הבטחת הכנסה בעומק אבטלה	36,748	2.1%	-3.7%

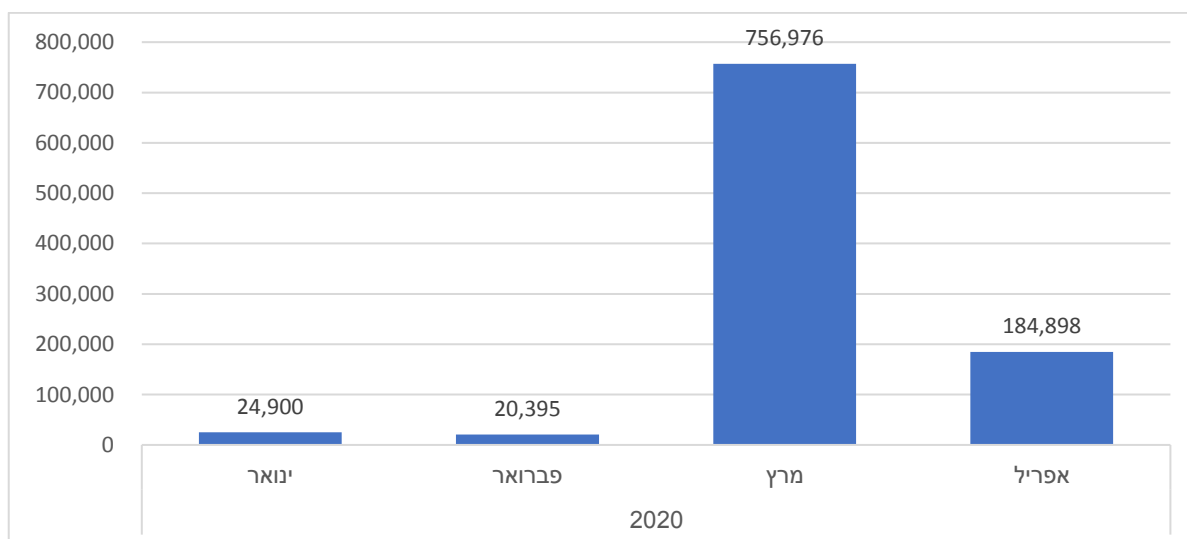
* הנתונים בטבלה אינם מנוכים עונתיות ולא כוללים דורשי עבודה שנרשמו מחדש לאחר פחות משנה.
* במסמך זה מוצגים נתונים מעוגלים, אחוזי השינוי מחושבים עבור המספרים המלאים, הנמצאים בקובץ הנתונים המצורף

ג. משבר הקורונה: עובדים שיצאו לחופשה ללא תשלום (חל"ת)³

בעקבות צעדי החירום של ממשלת ישראל, אשר נועדו להגן על תושבי המדינה מנזקי מגיפה הקורונה, הפעילות הכלכלית במדינה צומצמה משמעותית. כתוצאה מכך, עסקים רבים נקלעו לקשיים כלכליים והחלו לשלוח עובדים שאינם חיוניים לחופשה ללא תשלום (להלן: חל"ת) ואף לפטר עובדים. בחלק זה נסקור את המגמות שהתרחשו בחודש אפריל 2020 בקרב דורשי העבודה שנרשמו בשירות התעסוקה, ונמשיך לעקוב אחרי חזרת דורשי העבודה לעבודתם.

בסיכום החודש השני למשבר (אפריל 2020), עמד מספר דורשי העבודה החדשים על 184.9 אלף. זו היא ירידה של 75.6% בהשוואה למספר דורשי העבודה החדשים בחודש מרץ 2020, שבו מספר הנרשמים החדשים עמד על 757.0 אלף דורשי עבודה בלבד. בעקבות משבר הקורונה, רוב דורשי העבודה החדשים שנרשמו בשירות התעסוקה במהלך חודש מרץ 2020 הינם דורשי עבודה תובעי אבטלה, אשר הוצאו לחל"ת ע"י מעסיקיהם. בפרט, נמצאה עלייה במספר הנרשמים החדשים בקרב מבוגרים מעל גיל 55, גברים, ולא יהודים.

תרשים 4: מספר הנרשמים החדשים בחודש, ינואר - אפריל 2020

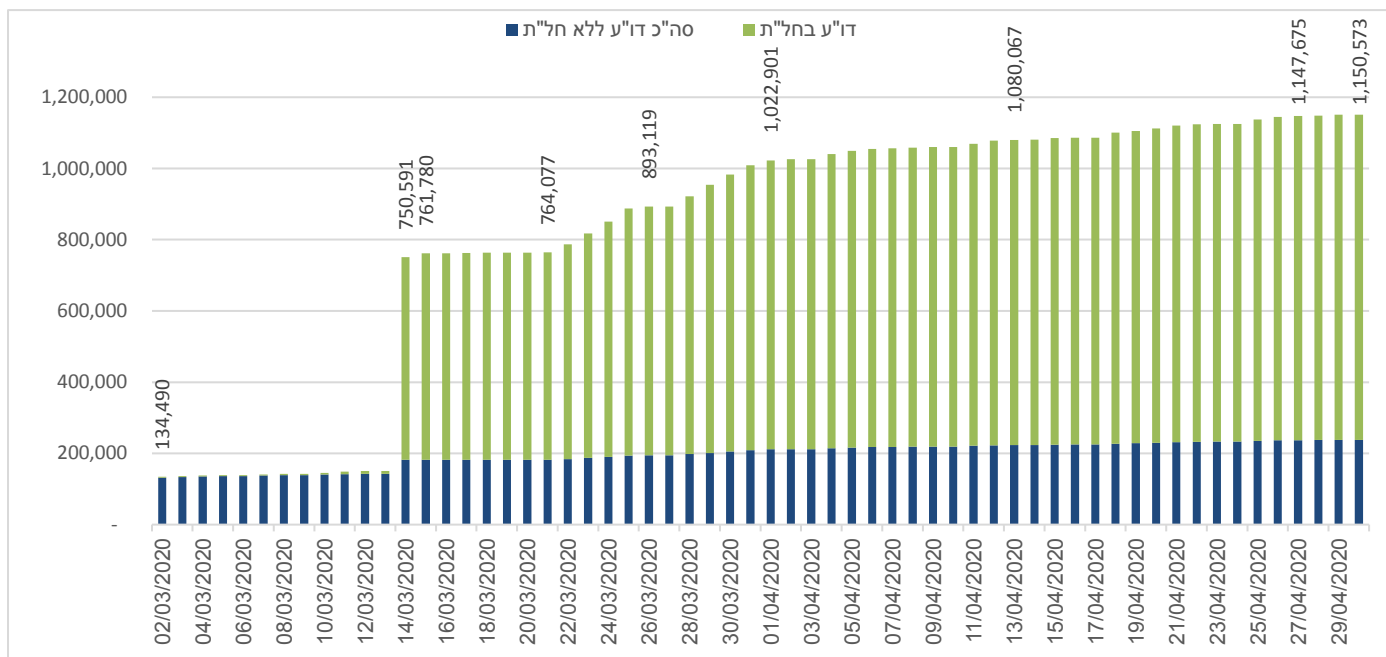


1) גידול יומי במספר דורשי העבודה

משבר הקורונה החל לתת את אותותיו כבר בשבוע השני של חודש מרץ. אולם, עם הודעת הרשויות על צמצום המסחר בתאריך 12.3.2020 החל הגל הגדול של הנרשמים, כך שמדי יום נרשמו אלפי דורשי עבודה חדשים. על אף החגים, בכל יום בחודש אפריל נרשמו כמעט 6,000 דורשי עבודה (כ-5,912 דורשי עבודה בכל יום בממוצע). ניתן להבחין בהתפלגות היומית של מספר המתייצבים (תרשים 5) כאשר כבר באותו היום נרשמו יותר מ-3,300 דורשי עבודה. בחודש אפריל מספר הנרשמים החדשים עדיין בעליה לעומת חודשים ינואר-פברואר, אבל עם התמתנות במספר לעומת חודש אפריל 2020.

³ הנתונים בחלק זה שונים מפרסומים אחרים על מספר המצטרפים החדשים עקב שינוי בתנאי הזכאות לקצבאות בעת משבר הקורונה. לכן, הנתונים בחלק זה הותאמו להגדרות של פרסומי דופק שוק העבודה הישנים. הרחבה על ההגדרות ניתן לראות בקובץ מתודולוגיה.

תרשים 5: התפלגות דורשי עבודה בחלוקה לפי ימים, מרץ-אפריל 2020



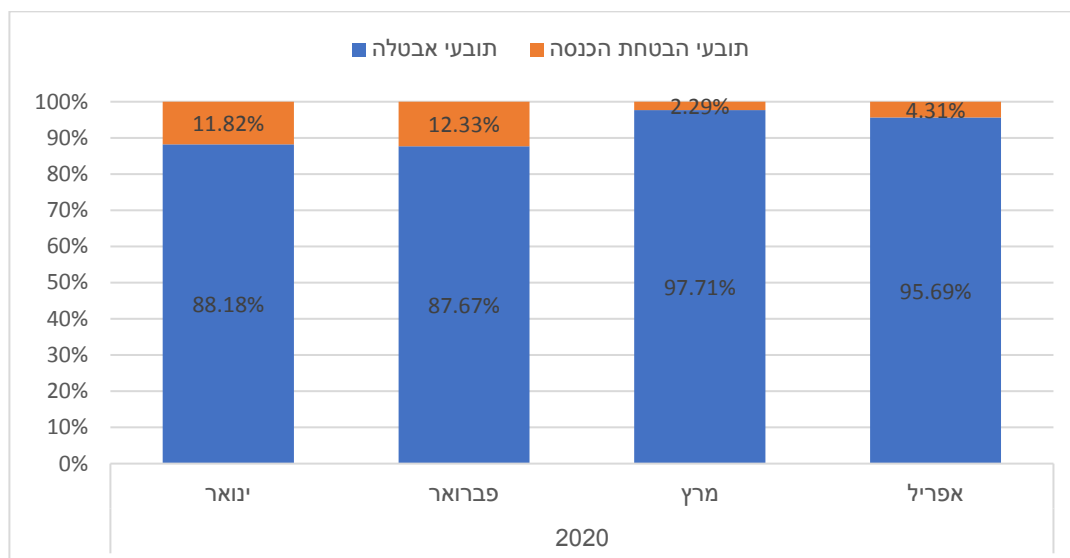
(2) השוואה בין מאפייני דורשי העבודה בתחילת השנה ובחודש אפריל 2020

על מנת לזהות את קבוצות האוכלוסייה שפנו לשירות התעסוקה, ערכנו השוואה בין מאפיינים שונים של דורשי הקצבאות במהלך החודשים ינואר, פברואר, מרץ ואפריל 2020. השוואה זו מסייעת לזהות את האנשים שנפגעו בגל הראשון של המשבר הכלכלי, ובכך יתאפשר להתאים את תוכניות הסיוע המתוכננות לקבוצות האוכלוסייה השונות.

(א) סוג התביעה

רוב דורשי העבודה החדשים בחודש אפריל 2020 הם תובעי אבטלה אשר יצאו לחל"ת. כ-95.7% מדורשי העבודה החדשים הם תובעי אבטלה, לעומת חודש מרץ 2020 שבו שיעור תובעי אבטלה עמד על 97.7%. העלייה בשיעור תובעי הבטחת הכנסה בחודש אפריל נבע מהירידה בשיעור הנרשמים יוצאי החל"ת (שגיאה! מקור ההפניה לא נמצא). עם זאת, הציפייה שככל הזמן יעבור מספר תובעי הבטחת הכנסה עתיד לגדול. במקביל, שיעור תובעי הבטחת הכנסה מכלל דורשי עבודה צפוי לחזור לשיעורים הגבוהים מאשר היו לפני המשבר. בתקופה הקרובה נמשיך לעקוב אחר עובדים בשכר נמוך הנמצאים לסיכון להיכנס למערך ההבטחת ההכנסה בישראל.

תרשים 6: שיעור תובעי הקצבאות בקרב הנרשמים החדשים, 2020

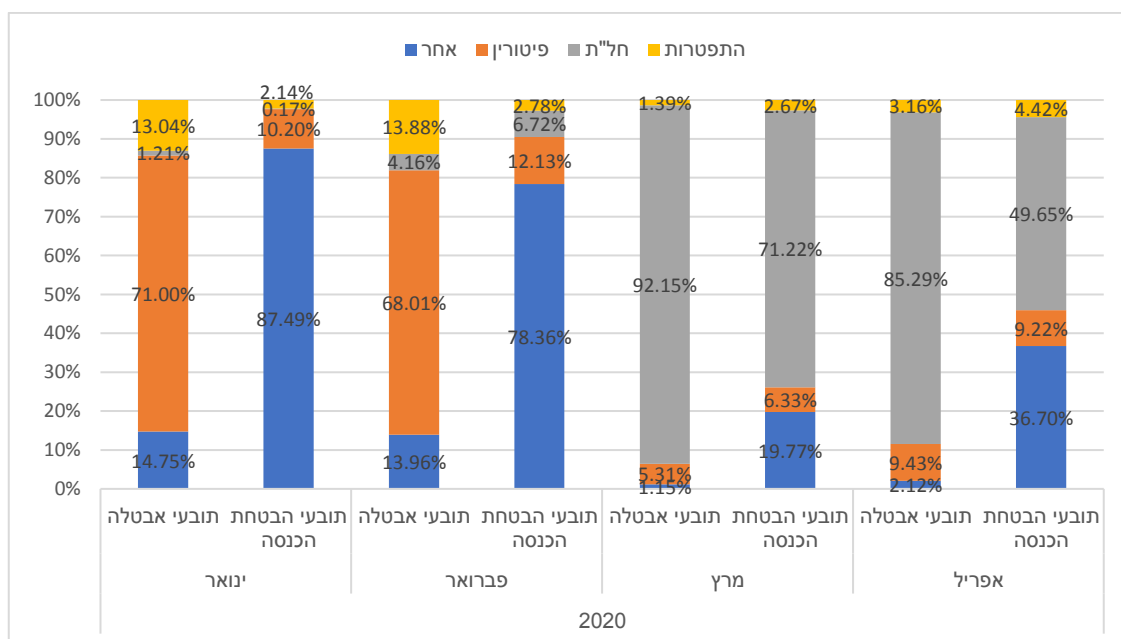


(ב) סיבת התייצבות: עובדים שיצאו לחופשה ללא תשלום (חל"ת)

דורשי העבודה החדשים בחודש אפריל 2020 מאופיינים בכך שסיבת ההתייצבות שלהם היא חל"ת. כ-83.8% מהנרשמים החדשים בחודש אפריל 2020 נשלחו לחל"ת, לעומת חודש מרץ 2020 שבהם מספר דורשי העבודה אשר יצאו חל"ת עמד על 91.7%. הסיבה לירידה בשיעור היא הירידה במספר הנרשמים החדשים בחודש אפריל. בימים האחרונים החלה מגמת חזרה לעבודה של דורשי העבודה שיצאו לחל"ת.

כפי שניתן לראות בתרשים 7, שהתרומה לשיעורי החל"ת הגבוהים נמצאת אצל תובעי אבטלה שהם רוב מספרית ביחס לתובעי הבטחת הכנסה ובנוסף סיבת ההירשמות העיקרית שלהם היא חל"ת (85.3%) וככל הנראה רובם יחזרו למקומות העבודה. בעוד שאצל תובעי הבטחת הכנסה 49.7% יצאו לחל"ת וזו קבוצה שבסכנה גבוהה יותר לא לחזור לעבוד.

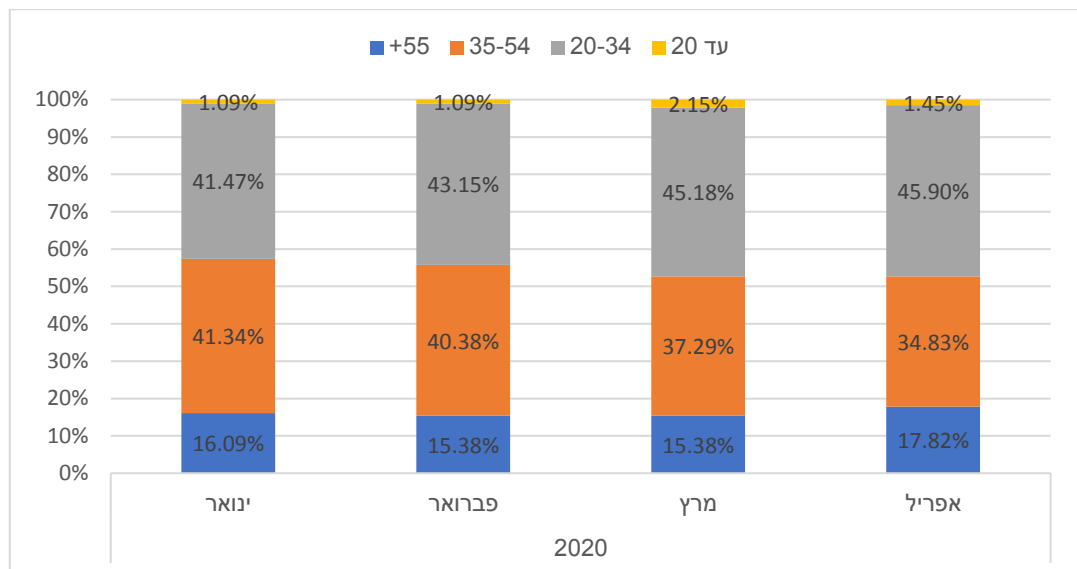
תרשים 7: סיבת התייצבות לפי סוג תביעה, 2020



ג) קבוצות גיל

כפי הניתן לראות בתרשים 9, בחודש אפריל 2020 לא חל שינוי משמעותי בשיעור הנרשמים חדשים עד גיל 34 (נרשמה ירידה קלה בשיעור הצעירים עד גיל 20). שיעור הנרשמים החדשים בני 20-34 הוא 45.9% באפריל 2020, לעומת חודש מרץ שעמד על 45.2%. בנוסף, חלה עליה בשיעור הנרשמים בקרב קבוצת הגיל המבוגרת (55 ומעלה) ששיעורם עמד על 17.8% בחודש אפריל, לעומת 15.4% בחודש מרץ.

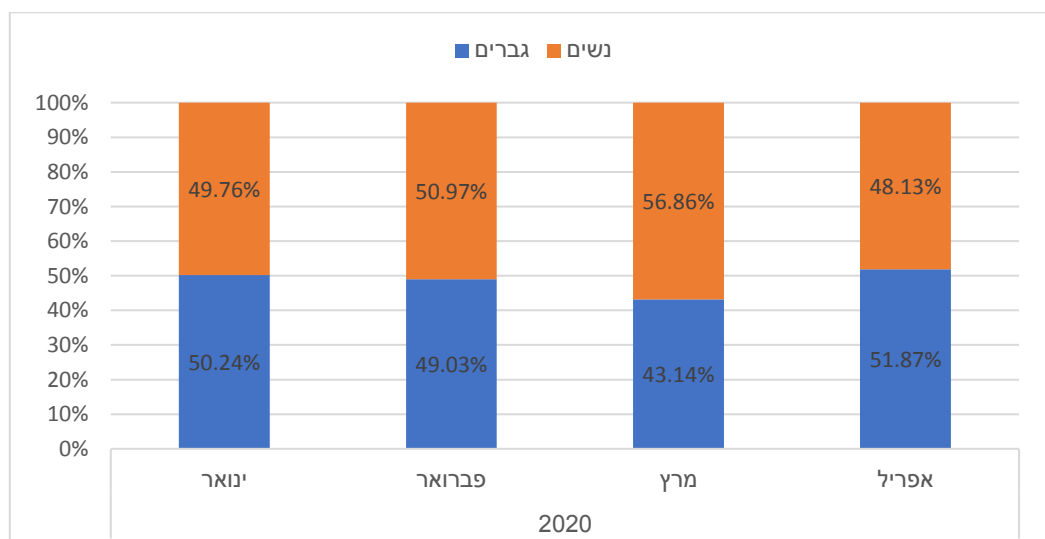
תרשים 8: קבוצות גיל בקרב הנרשמים החדשים, 2020



ד) מגדר

בחודש אפריל 2020, שיעור הנשים בקרב הנרשמים החדשים היה נמוך יחסית לחודשים הקודמים ועמד על 48.1%. לשם השוואה בחודשים מרץ שיעור הנרשמות עמד על 56.8%. ככל הנראה, אחת הסיבות לירידה בשיעור הנרשמות החדשות נובעת מקצוות של האנשים שנפגעו ממשבר הקורונה (תרשים 10), במיוחד ממקצוע הוראה, חינוך והדרכה שיצאו לחל"ת במהלך חודש מרץ. תמונת המצב המגדרית המדויקת צפויה להתברר בשבועות הקרובים עם חזרת המשק לשגרה החדשה.

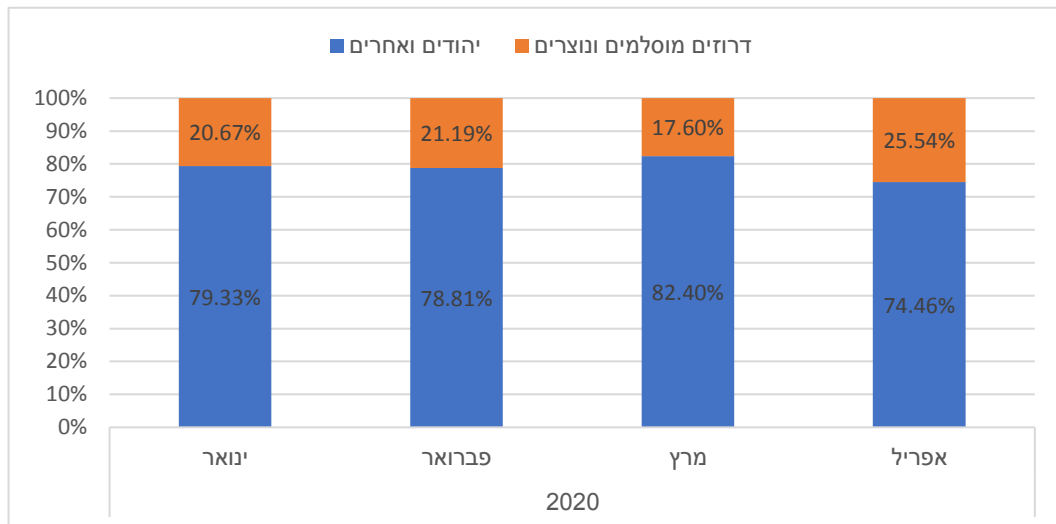
תרשים 9: שיעור הגברים והנשים בקרב הנרשמים החדשים, 2020



ה) קבוצות דת

מרבית הנרשמים החדשים בחודש אפריל 2020 הם יהודים. כפי שניתן לראות בתרשים 10, חלה ירידה בשיעורם מ-82.3% בחודש מרץ ל-75.0% בחודש אפריל 2020.

תרשים 10: שיעור הנרשמים החדשים בקבוצות דת, 2020

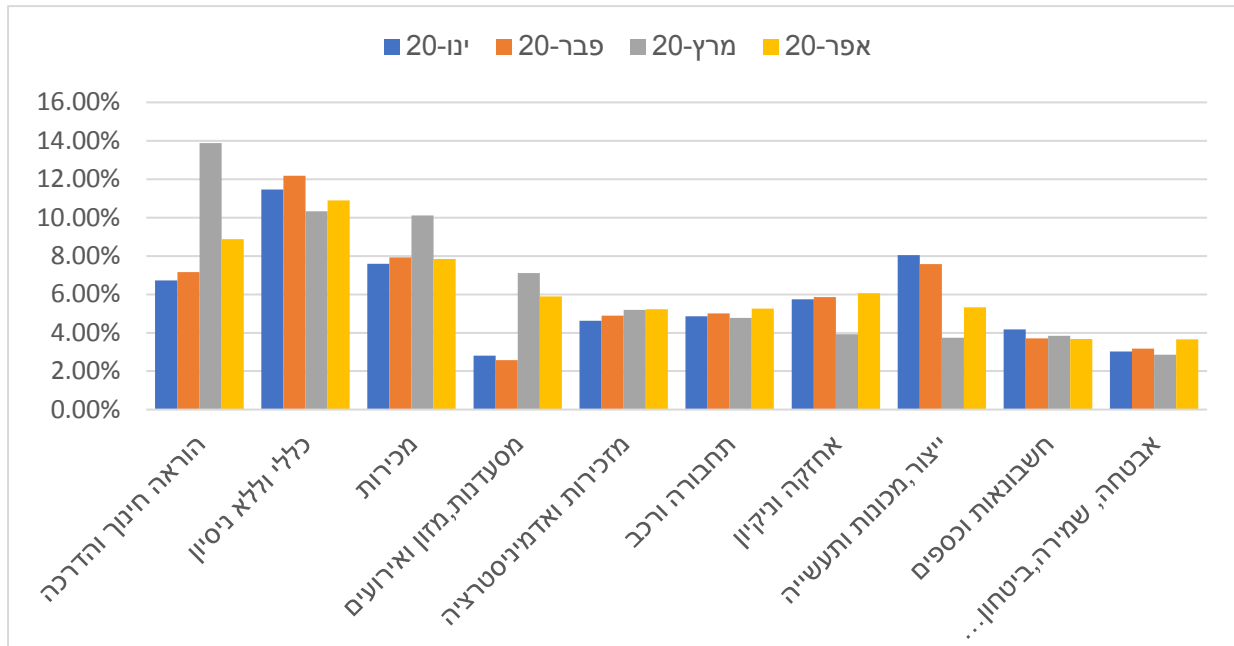


ו) מקצועות

בתרשים 11 מוצגים עשרת המקצועות העיקריים של הנרשמים החדשים בחודש אפריל 2020. כפי שניתן לראות, יש ירידה בשיעור המתייצבים החדשים העוסקים בהוראה, חינוך והדרכה (8.9% חודש אפריל לעומת 13.9% בחודש מרץ 2020), בקרב עובדי מכירות שיעור דורשי העבודה החדשים הוא 7.9% לעומת 10.1% בחודש מרץ 2020, ומענף המסעדות, מזון ואירועים שיעור דורשי העבודה החדשים עמד על 5.9% בחודש אפריל 2020 הוא לעומת 7.1% בחודש מרץ. הירידה בשיעור דורשי העבודה במקצועות הללו איננה מפתיעה והיא נגרמה כתוצאה ממיצוי הוצאות עובדים לחל"ת במקצועות שנפגעו מההגבלות שהוטלו על ידי הממשלה (סגירת מקומות בילוי ותיירות, וסגירת מסגרות חינוך).

מאידך, מעניין לשים לב לעלייה הקלה בשיעור דורשי העבודה ממקצועות התעשייה (מ-3.8% במרץ ל-5.3% באפריל), האחזקה (מ-3.9% בחודש מרץ ל-6.1% בחודש אפריל) והאבטחה, שמירה וביטחון (מ-2.9% ל-3.6% באפריל) שמלמד על ההשפעה בפיגור של המשבר על המועסקים במקצועות אלה. ענף התעשייה מבוסס על צבר הזמנות מהעבר, שצפוי כי יפחת בהמשך ויתן את אותותיו על הפעילות הכלכלית בפיגור, ממועד התפרצות הנגיף. השינויים בתמהיל המקצועות ככל הנראה משפיע גם על המאפיינים הדמוגרפים של דורשי העבודה בחודש אפריל לעומת חודש מרץ.

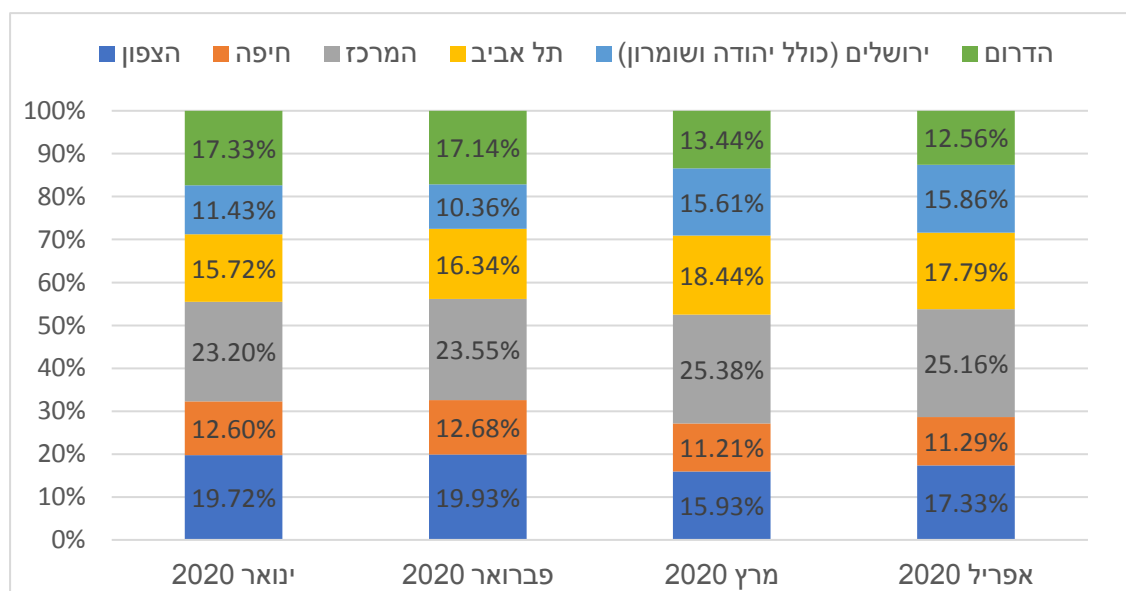
תרשים 11: עשרת המקצועות העיקריים בקרב הנרשמים החדשים 2020



ז) פריסה גיאוגרפית

בחודש אפריל אין הבדלים משמעותיים בשיעור הנרשמים החדשים במחוזות לעומת חודש מרץ 2020. למעט עלייה קלה במחוז הצפון ששיעור הנרשמים בחודש אפריל עמד על 17.3% לעומת 15.9% בחודש מרץ 2020 וירידה קלה במחוז הדרום ששיעור הנרשמים עמד על 12.6% בחודש אפריל לעומת 13.4% בחודש מרץ 2020.

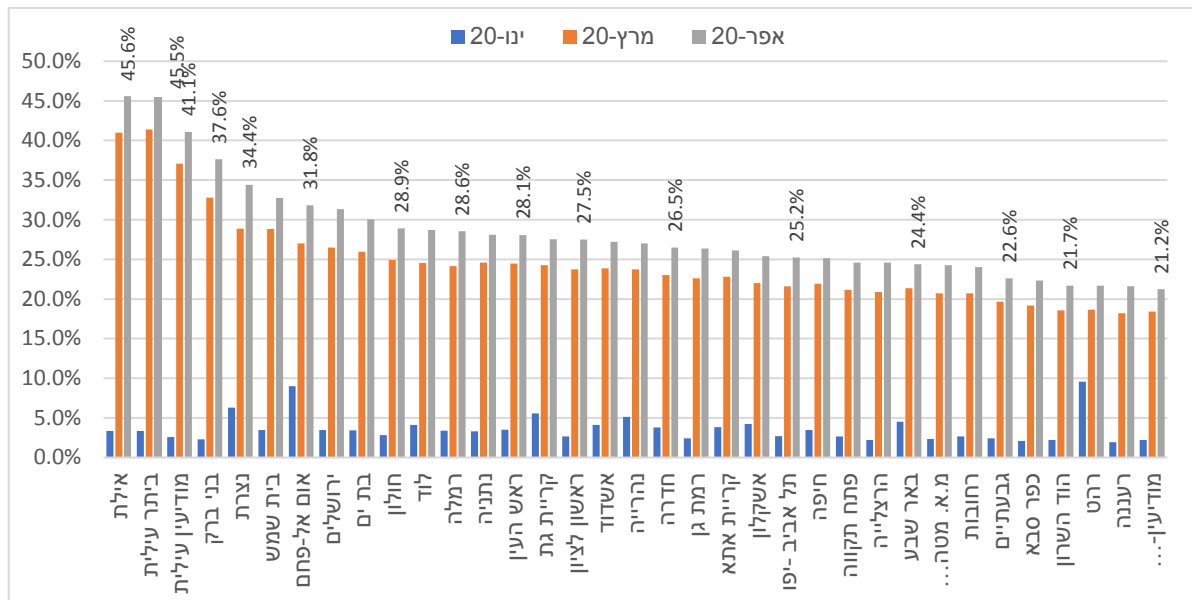
תרשים 12: שיעור הנרשמים החדשים בשירות התעסוקה לפי מחוזות, 2020



בתרשים 13 מוצג שיעור דורשי העבודה ב-35 הערים עם המספר הגבוה ביותר של תושבים. כפי שניתן לראות, הערים שנפגעו בצורה הקשה מכולן ממשבר הקורונה הן: אילת, ביתר עלית ומודיעין עלית. במודיעין עלית קפץ שיעור דורשי העבודה מ-37.1% מרץ ל-41.1% באפריל. בעיר ביתר עלית שיעור דורשי העבודה קפץ מ-

41.4% בחודש מרץ ל-45.5% בחודש אפריל – הסיבה העיקרית לגידול החד בשיעור דורשי העבודה בערים הללו היא סגירת מוסדות החינוך. העיר אילת, כלכלתה מבוססת על ענף התיירות, עלה שיעור דורשי העבודה מ-41.0% בחודש מרץ 2020 ל-45.6% רק חודש לאחר מכן.

תרשים 13: שיעור דורשי עבודה בישוב: ינואר מול מרץ 2020



ח) השפעת משבר הקורונה על ענפי הכלכלה

עם התפשטות מגפת הקורונה בחודש מרץ, הוחלט על סגירה מדורגת של פעילויות כלכליות במשק. הנחיות משרד הבריאות השפיעו בתחילה על פעילויות הבידור והפנאי, אח"כ על מסגרות החינוך ובהמשך על פעילויות רחבות נוספות. אחת הסוגיות הקריטיות לקובעי המדיניות בישראל היא הבנה של מידת השפעה של משבר הקורונה על ענפי הכלכלה השונים, לצד בחינה פרטנית של מאפייני דורשי העבודה החדשים.

שיתוף פעולה של שירות התעסוקה עם משרד האוצר נועד לבחון את התפלגות דורשי העבודה הפעילים בשירות התעסוקה על פי הענף בו הועסקו. הבחינה נעשתה תוך הצלבה בין נתוני דורשי העבודה הפעילים בשירות התעסוקה בתחילת חודש אפריל, לבין נתוני השכר האחרונים הידועים לרשות המיסים לשנת 2018. הצלבת הנתונים ועיבודם בוצעו ע"י אגף הכלכלן הראשי באוצר. הצלבה זו נשענת על הנחה שענף התעסוקה בו הועסקו דורשי העבודה בשנת 2018 לא השתנה עד לחודש מרץ 2020, גם אם האנשים שינו את מקום עבודתם.⁴

התרשים מטה מציג את שיעור דורשי העבודה הפעילים בשירות התעסוקה בתחילת חודש אפריל 2020, מתוך סך המועסקים בכל ענף בשנת 2018. בחלק מהענפים בוצע ניתוח של ענפי משנה ובחלק אחר הוצע ניתוח של הענפים הראשיים. מהתרשים מטה ניתן לראות כי כצפוי הענפים שנפגעו בצורה הקשה ביותר הם ענפי הבידור, פנאי, אירוח ואוכל. אח"כ בולטים שיעור דורשי העבודה שעבדו בענפי המסחר והחינוך. מנגד, ניתן לראות כי בענפי המחקר המדעי, המחשוב, החשמל, מים ותעשייה שיעור דורשי העבודה הפעילים נמוך באופן יחסי. ייתכן כי השפעת המשבר על ענפים אלה תורגש בהמשך.

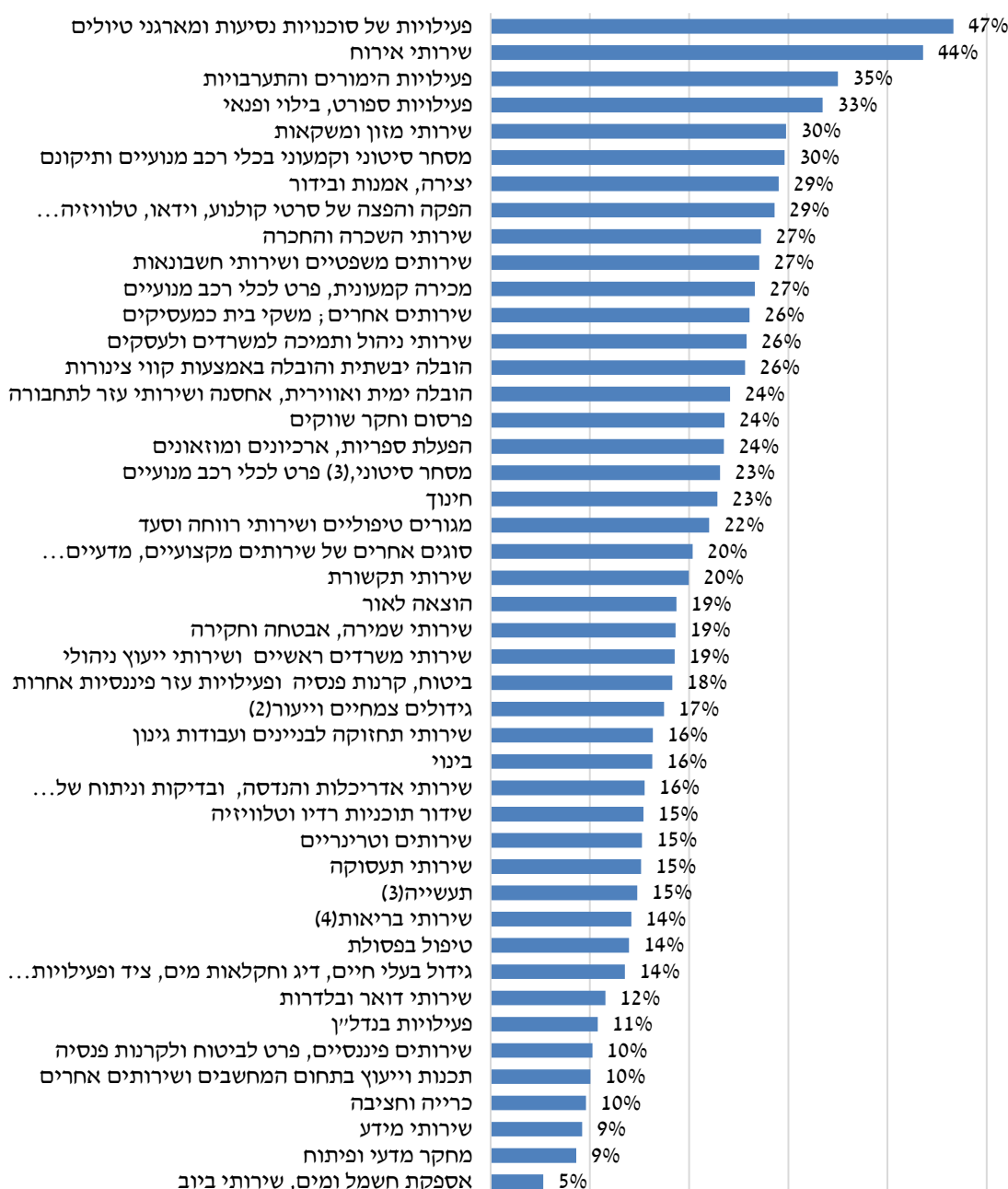
מפרסומים שיצאו בימים האחרונים ע"י הביטוח הלאומי⁵ ומשרד האוצר⁶ נמצא כי השכר הממוצע של דורשי העבודה החדשים נמוך באופן משמעותי בהשוואה לשכר הממוצע במשק. עוד בתחילת המשבר התריע שירות התעסוקה מפגיעה בעובדים החלשים, שתבטל את ההישגים של ממשלת ישראל שהושגו בשני העשורים האחרונים בנוגע לשיעור השתתפות בשוק העבודה ולשיעור האבטלה במשק. ממצאים אלה ואחרים מחייבים חשיבה, שיתוף פעולה ופעילות אינטנסיבית ברמת המיקרו לטובת עובדים חלשים ומענפים שנפגעו, לטובת שמירה על דורשי העבודה קרובים ככל הניתן לשוק העבודה.

⁴ בימים אלה שוקדים בשירות התעסוקה על טיוב נתונים לטובת זיהוי הענף הכלכלי המדויק ממנו הוצאו לחלת, פוטרו או התפטרו כל דורשי העבודה הפעילים.

⁵ ה"ר א' (2020). מי נפגע ממשבר הקורונה? אפיון השכירים שפוטרו או הוצאו לחל"ת במשבר הקורונה על פי שיוך ענפי. המוסד לביטוח לאומי

⁶ אגף הכלכלנית הראשית (2020). סקירות תקופתיות: ניתוח מאפייני דורשי עבודה בתקופת הקורונה. משרד האוצר

תרשים 14: שיעור דורשי העבודה מתוך המועסקים בענפי הכלכלה בשנת 2018



מקור הנתונים: עיבודי אגף הכלכלן הראשי לנתוני שירות התעסוקה

7. סוגיות מתודולוגיות מרכזיות ייחודיות לאור משבר הקורונה

משבר הקורונה, שהוביל לפגיעה חדה בפעילות הכלכלית וכתוצאה מכך לעלייה חדה במספר דורשי העבודה, מוביל למספר דילמות מתודולוגיות המנחות אותנו בפרסום זה. ראשית, דופק שוק העבודה לחודש אפריל כולל באופן חריג נתונים מקוריים לצד נתונים מנוכים עונתית. הסיבה לכך נעוצה בעובדה כי המשבר הכלכלי הנוכחי אינו נובע מגורמים עונתיים שגורמים כי אם מגורמים אקסטרונגניים חד פעמיים. טרם ברור כיצד יתפתח המשבר

וכיצד צריך להתייחס לגידול יוצא דופן במספר דורשי אבטלה. על כן, ולאחר התייעצות עם גורמים בארץ (הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה ובנק ישראל) ובעולם (Ciammola, et. al 2016⁷) אודות האופן בו צריך לשקול את ההשפעה של משבר כלכלי משמעותי, הוחלט להפחית מחשיבות הנתוני מנוכי העונתיות, שמושפעים מסיבות לא שגרתיות (כגון חג הפסח).

נוסף על כך, הגידול החד במספר דורשי עבודה ע"ב חל"ת מעלה סוגיה נוספת באופן הניתוח של נתוני האבטלה, איתה מתמודדים כל הגופים העוסקים בשוק העבודה בישראל ובעולם בתקופת הקורונה. לאור משבר הקורונה, נוצר פער משמעותי בין נתונים הנשענים על הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, לבין שיעור דורשי העבודה בשירות התעסוקה. הפער בין נתונים מנהליים לבין סקרים רשמיים, הקיים בכל העולם, נובע בעיקר מאופן המדידה ומהגדרות שונות של הקבוצות.

לאור המשבר הכלכלי, חידד ארגון העבודה הבינלאומי (ILO) את ההגדרות השונות של הסקרים המרכזיים לבחינת נתוני שוק העבודה, סקרי כוח אדם. לפי אותן הגדרות, אנשים הנמצאים בחל"ת והמצפים או יודעים שהם עתידים לחזור בתוך כשלושה חודשים מוגדרים כנעדרים זמנית משוק העבודה. בהתאם לכך, לפי הגדרות הלמ"ס, שיעור האבטלה בחודש מרס 2020 עלה רק במקצת לרמה של 3.4% לעומת שיעור הנעדרים באופן זמני משוק העבודה שעלה לרמה של 43.0% לעומת 10.1% בחודש פברואר. נתון האבטלה צפוי להשתנות ככל שהמשבר הכלכלי יימשך.

לעומת זאת, שיעור דורשי העבודה, הדומה יחסית לשיעור האבטלה הרשומה (Registered Unemployment Rate) בו משתמש שירות התעסוקה, נשען על ההגדרות המנהליות הכתובות בחוק. לפי אותן הגדרות, אנשים הנמצאים בחל"ת הינם חלק מכלל דורשי העבודה בישראל. הפער בין שני המדדים מציב את ישראל באופן מנוגד בהשוואות הבינלאומיות. כאשר משתמשים בנתוני הלמ"ס שיעור האבטלה בישראל עדיין נמצא בין הנמוכים בעולם. לעומת זאת, כאשר משתמשים בשיעור דורשי עבודה או בשיעור האבטלה הרשומה, ישראל ניצבת באחד המקומות הגבוהים מכל מדינות ה-OECD. עם זאת, חשוב להבין כי המנגנונים והחוקים שונים בכל מדינה, כך שקיים פער משמעותי בהגדרות לפי קריטריונים מנהליים שונים. הפער בין הנתונים עתיד להצטמצם בחודשים הקרובים.

לאקסל הנתונים לחץ כאן <<

למידע נוסף ויצירת קשר



⁷ <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/1797566/4300304/Session8-2.pdf>